

Latvijas Dabas fonds un Vidzemes Augstskola veica pētījumu “Ainavas runā. Latvijas ainava un tās vērtības nesēnākajā simtgadē”. Šis ir pirmais pētījums Latvijā, kurā līdzās pagātnes priekšstatiem par ainavu ir analizēts mūsdienu viensētu saimnieku skatījums uz lauku ainavu un tās vērtībām.

SARMĪTE FELDMANE

Pētnieki ir aplūkojuši, kā veidojušies priekšstati par idealizēto viensētu Latvijas laukos pagājušā gadsimta 20.gados, analizējot 72 saimniecību saimniekošanas vēsturi, kā arī aptaujājot vairāk nekā 300 mūsdienu viensētu saimniekus visā Latvijā.

Vidzemes Augstskolas pētnieks **ANDRIS KLEPERS** piedalījās šajā pētījumā.

- Iesaistoties pētījumā, kāds bija paša priekšstats un zināšanas par viensētām?

- Man laukos ir dzimtas mājas, tagad dzīvoju viensētā un zinu, kāda ir ikdiena lauku sētā. Par ainavu man ir akadēmiskās zināšanas. Tie, kuri dzīvo viensētā, saprot to vērtību. Viņi, protams, to neizsaka jēdzienos, jo tas ir pašsaprotami. Sākumā likās, ka saimnieks redz savu māju, tās ērtības, bet tā nav, arī pagalmi, skatiens pāri un tālāk ir būtisks.

- Salīdzinājāt, kā veidojās vecsaimniecības, jaunsaimniecības, kā viensētas veidojas šodien.

- Latvijā patlaban ir ap 140 tūkstoši viensētu, ap 28 tūkstoši ir pamestas. Un nedrīkstam neredzēt tos procesus, kas šodien notiek. Vecsaimniecības, agrārās reformas jaunsaimniecības un mūsdienu savrupmājas atšķirība ir pamatā ainavas saskatībai un harmonijas maiņā. Lielākā daļa uzskata par vērtību to, kas atnes mieru un saskaņu, ka labi ir viensētā, ja ir koki, ābeļdārzi.

20.gadu beigās, kad veidojās jaunsaimniecības, tiek lietots termins – kailas viensētas. Lauka vidū uzcelta māja, saimniecības ēkas, un jāveido pārējais. Paaudzū laikā tas notiek. Šodien ir daudz savrupmāju, kuru saimnieki nenodarbojas ar lauksaimniecību. Tā sāka veidoties savrupa būšana, bet ne vienota sēta senākā izpratnē. Arī jauno viensētu saimnieki gribētu vecsaimniecības modeli, kur pie mājas veci koki, kāda aleja, ābeļdārzi. Perspektīvā viņi redz šādu savas mājas apkārtni. Tie ir gadsimtiem, paaudzēs nostiprināti ideāli, kādai jābūt viensētai, un modelis tiek kopēts mūsdienās.

- Nav pagasta, kur netālu no centra neparādās Līvānu māju ciemati, kur pie mājas zemes maz.

- Kaimiņi tuvu, bet savrupums ir. Vismaz ir vērtība – īpašums. Visgrūtāk redzēt turpinājumu kolhoza laikā pie fermām celtajām divstāvu vairākdzīvokļu ķieģeļu mājām. Pilsētas labumus cilvēki nebauda, kaut vai lētāku infrastruktūru, un arī lauku labu-

Viensētas būs arī nākotnē

■ Latviešiem paaudzēs bijis svarīgi iekārtot, kopt un uzturēt vidi, kurā dzīvo

mus nejut. Vislielākā vērtība viensētā – saskaņa, savrupība, miers, daba. Vairāku dzīvokļu mājās tā nav. Līvānu mājā tad labāk.

Arī pētījumā parādās divi uzskati – vieni saimnieki cenšas kopēt pilsētas vidi ar safrizētu mauriņu, bruģētiem laukumiem un celiņiem, bet sabiedrībā ir otrs uzskats, ka tādā viensētā nav lauku viensētas vērtības. Nav jāatdarina pilsētas vērtības, svarīgāks ir dabiskums.

20. gadu agrārās reformas laikā parādās apzīmējums – izdaiļošana. Jaunsaimniecībām bija nepieciešama izdaiļošana, bet ar to saprata ābeļdārzus, kas bija tikuma un turības simbols, arī koku stādīšanu. Parādās arī daiļdārzi. Šodien daudzi pārspīlē, pārāk izdaiļo. Dārzu rūķi, gludi cipreši un tiju dzīvžogi, skujuņu dobes – tas ir kas jauns. Tas nenozīmē, ka neko jaunu nevajag. Bet daļa sabiedrības tam intuitīvi pretojas. Tas ir strīdīgais jautājums par gaumi. Tas, ko daru savā viensētā, tā ir privātā telpa, bet tas kopumā veido Latvijas ainavu. Atbildība lielāka – ne tikai sev veido.

- Iepazīstoties ar viensētu saimniekiem, kādi viņi ir? Lepni, zina, ko grib, jūtas pašpietiekami?

- Viņi ir dažādi. Būtiskākais, kāpēc viņi dzīvo viensētā. Uzreiz var atšķirt, kuram tās ir dzimtas mājas, kuri ir ienācēji, kuri kādu iemeslu dēļ pārcēlušies no pilsētas. Tas arī parāda, cik ļoti katrs ir piesaistīts zemei. Agrāk laukos visi bija zemnieki. Tagad tas ir mazākums. Tie, kuri tikai dzīvo laukos, bet naudu pelna citur, ir kā brīvsaimnieki. Ar zemi darbojas brīvajā laikā. Un vēl ir vasarnieki. Skandināvijā pilsētnieki lauku mājas sauc par otrajām mājām. Tas Latvijai ir viens no celiem.

Lielākā daļa viensētu saimnieku ir emocionāli piesaistīti vietai.

Viņi saka – tas senču īpašums, tāpat vien nevar pārdot, viņi uztur šo vietu, bet saites ir pilsētā. Kā vasarnīca piepilsētā lauku māja arī tā īsti nav, tā tiešām ir otrā māja.

Atšķiras vecākās un jaunās paaudzes skatījums. 30, 40 gadniekiem, kuri ir neatkarīgi savos lēmumos, svarīgas ir tās pašas vērtības, kas vecākajai paaudzei, bet viņi jau uz visu skatās reālāk. Laukos ienāk mobilitāte – darbs tur, skola vēl citur, brīvajā laikā kaut kur braucam, un tas pašsaprotami. Kādreiz viss bija lokāli, viss turpat pagastā. Vecākās paaudzes cilvēkiem aizvien ir šis lokālais skatījums. Jaunākajai cits mērogs. Bet vērtības vienādas. Vecākā paaudze mazliet ar žēlumu vērtē, ka daudz kas viensētās pazūd, skatās ar nostalgiju.

- Kā šodien veidojas kaimiņu attiecības? Kādreiz dzimtas kaimiņos dzīvoja paaudzēs, cits citu labi pazina.

- Sarunās cilvēki par tām iemīnējās. Kaimiņus zina, vēro viņus, vienaldzīgi pret kaimiņiem nav. Uzreiz par savējo neklūst, kaimiņi novērtē, pamazām iepazīst. No komentāriem sarunās bieži vien izskanēja – tie tur –, ja kaimiņi nav mantinieki. Gribam, lai lauki attīstās, lai nav tukšas ēkas, bet, ja kāds mēģina kaut ko darīt un neizdodas, un viņš ir svešinieks, tad cilvēki dažkārt kaimiņu ignorē un ir neiecietīgi.

Jaunākā paaudze ir brīvāka, saietiekas ar kaimiņiem. Viss atkarīgs no katra vēlmes. Ja dzīvo vieni, labprāt grib zināt, kas ir tuvumā un uz ko grūtā brīdī varētu palauties. Iepriekšējām paaudzēm ar jauniem kaimiņiem attiecības veidojas lēnāk, grūtāk – kā es iešu pie viņa, lūdzis nav un man vajadzības nav. Iespējams, tā ir sabiedrības komunikācijas maiņa. Pilsētā dzīve ir anonīmāka. Ir labi būt pilsētā, kur ir pazīstamie un svešie. Laukos cilvēki negrib būt nezināmi.

- Kāda ir sabiedrības interese par pētījumu?

- Lielāka interese ir savrupmāju īpašniekiem un brīvsaimniekiem. Viņi taustās lēmumos. Laiku un enerģiju grib ieguldīt, bet nezina, kā. Interesējas par dabu, vēsturi, kultūrvēsturi, etnogrāfiju. Viņi labprāt meklē padomus. Lēmumus, protams, pieņem paši, bet grib dzirdēt citu domas. Nevis ēku būvniecībā, daiļdārzniecībā, bet kvalitatīvas ainavas veidošanā. Vecsaimniecību mantinieki jūtas droši, viņiem ir mantotas zināšanas.

- Kāda būs Latvijas ainava, viensēta pēc gadiem 20 un vēlāk?

- Latvijas iedzīvotājiem ir saglabājušies ideāli par viensētu un lauku ainavu, kuru pamats lielā mērā tika stiprināts 20. gadsimta sākumā, kad veidojās vairāk nekā 60 tūkstoši jaunsaimniecību. Taču šobrīd šie ideāli vairs nav iedzīvināmi tikpat dabīgi, jo mainījusies viensētu praktiskā funkcija. Tāpēc jāveido jauni, mūsdienām un nākotnei atbilstoši ideāli. Mūsuprāt, notiek transformācija no dabas ritmiem pakļautās darbīgās un ražojošās “Straumēnu” viensētas uz viensētu kā kvalitatīvu dzīves telpu modernam mieram, radošumam, latvietībai un kontaktam ar dabu kā priekšrocību pretstatā urbānajam, kam tomēr jābūt pieejamā attālumā. Tāpēc liela nozīme būs jaunajiem viensētniekiem – pilsētniekiem, kuri iekārtojas laukos.

Iet plašumā lauku industrializācija. Daudzas mājvietas pazūd zem rapšu laukiem. Ja zeme ir vērtība, māja, ja tai nav mantinieku, nav vērtība. Ainava no sīkas mozaīkas kļūst monotonāka. Attālākas vietas tukšojas. Kādam zeme pieder, bet viņi to neapsaimnieko, tur nedzīvo un nav ieinteresēti uzturēt arī otrās mājas. Apkārtne aizaugs. Pozitīvi, ka tās viensētas, kuras ieguvušas saim-

niekus, augot labklājībai, ainavas kvalitāte uzlabojas. Arī nākotnē būs lauku mājas, uz kurām aizbraukt bērniem, mazbērniem. Nebūs tā, ka vienīgās viensētas būs viesu mājas vai lielo zemnieku sētas. Cilvēki strādās attālināti, dzīvos laukos un saglabās viensētām raksturīgo. □

APTAUJA

Kas jums šķiet svarīgākais viensētā?

LAIMONIS SUPE:

"Viensēta - tā ir vientulība. Pensionāriem nekā cita nav - kaķis, suns, lāpsta, dakšas un atbrauc autoveikals. Laukos cilvēku paliek aizvien mazāk."

GUNĀRS SKRĪVELIS:

"Latvijas pamats vienmēr bijuši lauki. Vispirms jau laukos jābūt cilvēkiem, kuri grib apstrādāt un kopt zemi, tad būs arī viensētas. Kādreiz arī bija sava saimniecība, bija govīs, cūkas, neatmaksājās, un vairs nav. Laukos svarīgi saglabāt vecās mājvietas. Protams, tas nav lēti. Ja aku vairs nevajag ūdens ņemšanai, var to pagalmā atstāt. Bez akas neviena māja iztikt nevar. Pie vecas mājas noteikti ir lieli koki."

SVETLANA DEKSNE:

"Viensēta - tā ir sakopta vide. Pie mājas noteikti jābūt dīķim, pirtiņai, dārziņam."

GUNA ŠPIRKA:

"Latviešiem patīk dzīvot savrupi. Diemžēl viensētu paliek aizvien mazāk, jo dzīve laukos nav viegla, jāstrādā daudz. Viensēta - tie ir Latvijas lauki, un prieks, ka ir daudz sakoptu, skaistu viensētu. Viensēta ir Latvijas vērtība. Tajā dzīvo saticīga ģimene, apkārtne sakopta, ir pirtiņa, dārziņš."

FOTO: MARTA MARTINSONE - KAŠA

Ar kvalitatīvu lauku viensētas ainavu asociējami elementi respondentu
uztverē. (No pētījuma "Ainavas runā")

**Ligita Gulbe saimnieko
dzimtas mājā Līgatnes pagasta
“Upmaļos”. Savulaik vectēvs
zemi izpircis no muižas. Tad
arī celta klēts, kūts un māja.
Pie mājas vecie ozoli, liepas
tuvojas simtgadei, arī
iebraucamajā ceļā vectēva
stādītās liepas. Netālu no
mājas aug pirms gadiem
desmit saimnieku stādītās
kastāņas, arī ābeles.**

■ **TE TOP PARKS.** Kādreizējā kartupeļu laukā sastādīti koki, krūmi un ziemcietes, ierīkotas takas.

■"UPMAḶI". Dzīvojamā māja, klētiņa un viesu nams.

Līdz skolas laikam Ligita dzīvoja pie vecvecākiem. “Bija jāpalīdz, kad slauca govi, gāju ar krūzīti līdz. Gāju govi ganīt. Kur tagad siltumnīcas, bija krūmājs, vecāmāte sēdēja, tamborēja, es dzīvojos pa pļavu. Atceros, kā rudenī istabā sanesa mārtiņprozes. Reiz ziemā atvēru ārdurvis sniegs pāri galvai,” bērnības atmiņas kaveļas “Upmaļu” saimniece un piebilst, ka tikai skolas gados bijusi prom, bet visa dzīve pavadīta dzimtas mājā. Ligita rāda fotogrāfiju, kāda māja izskatījās 60.gadu sākumā. Ēka bija apšūta ar šūnakmeni, tagad tā apmesta. Mazā meitene bildē tagad ir tās saimniece.

90.gadu sākumā Gulbji sāka saimniekot, atguva vecatēva zemi, vēl iepirka klāt. “Bija govīs, cūkas, aitas. Uzbūvējām kūti, šķūni, vieni no pirmajiem ierīkojām mūsdienīgu mēslu krātuvi. Audzējām kartupeļus,” pastāsta Līgita. Kad par pienu maksāja santimus, dēls Kaspars ieteica, ka varbūt iekārtot viesu namu. Pamazām pēc 11 gadu zemniekošanas tika likvidēta lopkopība, kartupeļus gan audzēja vēl vairā-

Lauksaimniecību nomaina tūrisms

kus gadus. No 2000.gada daudziem Latvijā zināms viesu nams “Upmali” Līgatnes pagastā.

“Tagad arī ir lauksaimniecība. Saimniecībā ir desmit kazas, truši, vistas, divas cūkas, audzējam nedaudz dārzenus, ir siltumnīcas, kur izaug tomāti, gurķi, garšaugi, lai būtu, ko piedāvāt viesiem. Nesen nopirkām poniju. Lai prieks mazbērniem un viesiem. Daļu zemes iznomājam,” stāsta saimniece un piebilst, ka mežmalā uzcelta neliela kūtiņa.

Pamazān vien kūts tika pārbūvēta. Ēka ir tikpat liela, tikai tagad tas ir viesu nams. Grūti pat iedomāties, ka lielajā zālē kādreiz stāvēja govīs, bet stūrī bija kuļļa aizgalds. Tur, kur durvis uz āru, uz krātuvi tika transportēti mēsli. Deju grīda ierīkota mēslu krātuvē.

Gar betonētajām malām vasarā
 priedē puķu kastes. Otrā krātuvē
 romantiska lapene. Bijušās kūts
 otrā galā, kur tagad pirts, baseins
 un virtuve, turēja cūkas, vistas, bi-
 ja piena māja un virtuve.

“Ieceres nedaudz pamainīja ugunsgrēks, jumta konstrukcija mainījās,” piebilst Ligita un pastāsta, ka tolaik kredītus neņēma, jo nevarēja jau paredzēt, kā ar viesu uzņemšanu veiksies. Dzīvojamā māja ģimenes vajadzībām tika pārbūvēta un paplašināta. Gulbju ģimenē auga trīs dēli un septiņi audzubērni. Tika pārbūvēta klēts, kurā Ligitas bērniībā glabāja ievāriņumus, gaļu, miltus. Tagad tur atrasta vieta, kur klubiņā satiekies pagasta sievām. Pie upes ir vecā pirtīša. Tā mājiniekiem, ne viesiem.

Savulaik “Upmaļos” uzbūvēja lielu šķūni, kur glabāja graudus, bija dzirnavas, tagad te malka, tiek turēta tehnika, dārza inventārs, ir arī garāža.

Pa viesu mājas logiem redzams jaunveidotais parks. Tur aug koki, krūmi, ziemcietes, ierīkotas pastaigu takas. “Pirms dažiem gadiem tur bija kartupeļu lauks,” bilst Līgita.

Saimnieki pārliecinājušies, ka “Upmaļos” viesiem patīk reljefs, daba, iespēja pastaigāties pa mežu un gar Līgatnes upi. Arī miers un klusums. “Ir pilsnieņi, kuri atbrauc, lai klusumā izgulētos, pastaigātos. Semināru dalībnieki brīvo laiku velta pastaigām,” pastāsta saimniece un uzsver, ka, veidojot atpūtas zonu, ir svarīgi saglabāt lauku vidi. Apkārtnes

reljefs pasaka, kam kur īstā vieta. Lauku mājas pagalmā noteikti jābūt ugunsкура vietai, lapenei. Viesiem patīk arī dzīvnieki.

“Pārspīlēt nedrīkst, saprotu, ka te puķu ir par daudz. Ravēšana sagādā problēmas. Rīkojam talkas, sabrauc bērni, 11 mazbērni, tā tiekam galā. Arī citiem darbiem rīkojam talkas. Kaut bērni savās dzīvēs, “Upmaļi” viņus velk,” stāsta Līgita un atzīst, ka bērni iesaka kaut ko mainīt, bet, ja gribas ko citu, uzreiz jādomā, kā tas izskatīsies kopškatā.

“Uzturēt viesu namu - tā ir dzīve. Reti kāda diena ir brīva,” saka saimniece. “Upmaļi” ir no retajiem viesu namiem, kur piedāvā arī ēdināšanu. Gatavo Ligita pati.

“Upmaļu” saimniece iegrimst pārdomās, kad runājam, kurš no jaunajiem varētu turpināt vecāko iesākto. Dēls Edgars blakus iekārto savu viensētu, uzcelta māja, pirtīņa, saimniecības ēka. Kasparam arī māja uz vecāku zemes. Aigaram māja Līgatnes ciemā.

“Viesu nami būs vajadzīgi arī nākotnē. Lauku viensētas, daba viliņa pilsētniekus,” pārliecināta līgatniete Ligita Gulbe. □

**Raunas pagasta “Lubūžos”,
Lubūžu ezera krastā, dzīvo
piektā Lubūžu dzimtas
paaudze. Kad saimnieka Andra
tēvs pēc Sibīrijas atgriezās,
bija iespēja māju atpirkt.
Dzīvojamajai mājai ir ap 170 gadu,
vecā bijusi citā vietā, bet rijai jau
ap 350 gadu.**

“**K**ad 80. gadu sākumā ieradās “Lubūzos”, vienā mājas galā dzīvoja Andra vecāki, otrā īrnieki. Sākām remontēt sev istabas. Vīra vecāki bija uzcēlušī lielu saimniecības ēku, kurai apakšā atradās divi vecie pagrabi, abos akas. Vienā dzesēja pienu, virs tiem šķūnis, garāža, darbnīca. Šajā pusē tādas saimniecības ēkas nevienam nebija. Andra vecāki paši uzcēla. Malkas šķūnis arī bija uzcelts,” stāsta “Lubūžu” saimniece Ilze Lubūze un piebilst, ka bija arī kūts un rija, kurai vairāk nekā 300 gadu. Kolhoza laikā lielajā šķūnī tika glabāti minerālmēsli, tas gadu gaitā nopuvīis, pusi nācies nojaukt.

Kad Lubūži atguva senču zemi,
izveidoja saimniecību, saimnie-
koja arī Andra vecāki. Turēja go-
vis, audzēja bullus, bija cūkas, ai-
tas, mājpūtni.

“Ar lauksaimniecību nopelnīt nevarēja, tūrmi kalnaini, strādājām daudz, bērni gāja skolā. Pamazām vien radās doma par tūrismu. Toreiz tūristu mītnēm prasību nebija, sakarotajām vienu istabu, paši gulējām šķūnī, izīrējām

viesiem. Uzņēmām daņu tūristus, viņi meklēja lauku saimniecību, kur var iepazīties, kā dzīvojam un kārtīgi paēst. Daudzi te bijuši vairākas reizes un atkal atgriežas. Viņiem patīk vide, ezers, kā arī klausīties dzimtas vēsturi,” atminas “Lubūžu” saimniece un uzsver, ka viesus piesaista miers, brīvība, klusums. “Ezers visiem patīk. Ja atbrauc pilsētnieki, kaut laiks pelēks, viņus saista kamīns, pirtīņa un miers, cilvēki jūtas laimīgi. Ir pastāvīgie klienti.”

Vēl pirms kara vecie saimnieki ezera malā bija sākuši būvēt pirti. Nepabeigtā ēka kalpoja kā malkas šķūnis. Saimnieki sāka to pārbūvēt par viesu namu. Jau 13 gadus “Lubūžos” uzņem atpūtniekus, te daudzi rīko viesības. Blakus viesu mājai ir trešais vecais akmens krāvēju pagrabs. Ir dažādas idejas, kā to izmantot.

“No lauksaimniecības palikušās tikai vistas. Turējām arī pāris cūku savai vajadzībai, bet nu pirmo ziamu kūts bez cūkām, jo tās turēt iznāk pārāk dārgi, vēl arī cūku mēris. Vēl nesen bija arī gotiņa, bet laukos tādiem maziem saimniekiem nav pieejami veterinārārsti un mākslīgās apspēklošanas tehnika pakalpojumi. Ja speciālists brauc no tālienes, tas izmaksā ļoti dārgi. Tā nu govs vairs viensētas ainavā nav. Laukus applaujam, pērkam pakalpojumus, nomnieki negrib tādas kalnaines tīrumus. Kartupelu lauks gan aiz-

vien ir paliels," pastāsta I.Lubūze un piebilst, ka viensētā saglabājušās visas vecās ēkas, jauns ir tikai viesu nams.

Saimniece bilst, ka "Sestā jūdze" dzied gluži kā par "Lubūziem" : kalnā māja, lejā pirts, vidū stādīts ābeļdārzs. Ir vecās ābeles, ogulāji, un saimnieki stāda jaunu dārzu. To izdarīt nav viegli, stādījumus posta stirnas. Pie stāvlaukuma sastādīja skujkokus. Arī tos nopostīja. Mežacūkas kādu vasaru gandrīz kā uzara telts vietu.

“Pagalmā no Andra mammas laikiem saglabāties akmeņsārzs. Pamainījušās tikai puķes. Tas iederas pagalmā. Arī mājas galā kādreiz bijis akmeņsārzs. Ap dzīvojamo māju, viesu namu ir puķu dobes,” stāsta saimniece. “It kā prasītos bruģēts celiņš, bet mums te ir daba. Ir akmeņu celiņš, pa kuru var pastaigāties, gar terasi salikti oļi. Paskatīsimies, zālei jābūt noplautai. Turpat blakus ir

Ar lauksaimniecību
nopelnīt nevarēja, tūrismi
kalnaini, strādājām
daudz, bērni gāja skolā.
Pamazām vien radās
doma par tūrismu...

■ROMANTISKI. Viesu nams “Lubūži” Lubūža ezera krastā.

plāva, kur iebirst palasīt puķes,”
pārdomās dalās saimniece un at-
ceras, kā atbraukuši kungi kakla-
saitēs, bet ienākuši pagalmā, no-
meta žaketes, noņēma kaklasaites
un devās pastaigā.

Ilzei viensēta mīlākā vieta ir ezerma. “Ezers ir apkārtnes dzīvība. Man patīk arī plava, lasīt zālītes tējai. Mums pašiem patīk rīmtums apkārt, tas, ka varam darīt visu nesteidzīgi. Katra puķe pašas stādīta, viesu mājā, kaut ko darot, domāju, kā ciemiņi te jūties,” bilst saimniece.

Gadu gaitā viss mainās. Tas, kas šodien svarīgs, pēc desmit gadiem vairs nebūs, domā Ilze. “Mainās cilvēku domāšana un vajadzības. Andris ļoti rūpējas par mežu, domā – būs bērniem, mazbērniem. Kas mazbērniem būs svarīgs, mēs nezinām, bet bērniem “Lubūži” ir svarīgi. Artūrs te gribētu dzīvot, diemžēl darba dēļ nevar izbraukāt. Gan jau atgriezīsies, saimniekos. Meitas savā dzīvē. “Lubūži” noteikti būs un paliks dzimtai,” saka Ilze Lubūze.